

Nr 621.

Av herr **Jacobsson m. fl.**, *angående undervisningen vid de högre allmänna läroverken i ämnet biologi med hälsolära.*

Sedan den stora skolreformen år 1927 genomförts ha ämnena i de två högsta ringarna på de svenska högre allmänna läroverken varit uppdelade i två huvudgrupper: obligatoriska ämnen och tillvalsämnen. Obligatoriska ämnen på latingymnasiet äro kristendom, modersmål, historia, ett främmande språk samt latin och på reallinjen: kristendom, modersmål, historia, ett främmande språk samt matematik. Till dessa obligatoriska ämnen skall varje elev välja ytterligare tre ämnen efter eget gottfinnande med hänsyn till anlag och behov för det yrke han ämnar ägna sig åt. Fr. o. m. 1927 och t. o. m. 1932 stod det lärjungarna fritt att bland de olika tillvalsämnena välja fritt utan andra inskränkningar än dem, som nödvändiggjordes av schematekniska orsaker. Då detta system i praktiken visade sig medföra vissa olägenheter, föreslogos av 1931 års skolsakkunniga vissa grupper av ämnen mellan vilka eleverna skulle ha att välja. Avvägningen mellan de olika grupperna var enligt detta förslag knappast helt lyckad, vartill kom att grupperna voro väl få, varför också skolöverstyrelsen föreslog en något annorlunda gruppindelning, varjämte genom en enkel teknisk anordning gruppindelningen skulle göras mycket smidigare. Saken kom emellertid i ett nytt läge genom den år 1933 utfärdade läroverksstadgan, varigenom föreliggande planer blevo i väsentliga delar ändrade. Särskilt hårt gingo dessa förändringar ut över biologien, vilket är ytterst beklagligt med hänsyn till vad detta ämne i våra dagar betyder för det mänskliga kulturlivets vitala funktioner.

Av reallinjens sju tillvalskombinationer innehålla sålunda endast två ämnet biologi, därav en med franska, geografi och biologi samt en med fysik, kemi och biologi. År 1934 valde endast 6,3 proc. av elevantalet den förra gruppen, vilken siffra år 1935 sjönk till 2,5 proc. Den andra kombinationen åter valdes höstterminen 1934 av genomsnittligt 54,6 proc. av eleverna, ja, vid en del läroverk valde 100 proc. av eleverna just denna kombination. Inalles läste 57,5 proc. av eleverna på realgymnasiet biologi i de två högsta ringarna. Fr. o. m. vår-

terminen 1935 ändrades emellertid situationen radikalt i detta hänseende. Med allt skäl hade matematici framfört skarpa klagomål över en alltför skarpt beskuren timplan och därvid på ett effektivt sätt understötts av bl. a. tekniska högskolans lärarkollegium. Följden härav var, att man fr. o. m. höstterminen 1935 beredde plats för ett nytt ämne kallat specialmatematik, vilket ämne skulle ha rätt att ersätta vilket ämne som helst i vilken ämneskombination som helst å realgymnasiet. Resultatet blev nu, att procenten lärjungar som i realgymnasiets näst högsta ring tillvalde biologi sjönk från 57,5 till 33,9, vilket innebär, att antalet biologer på realgymnasiet från höstterminen 1934 till höstterminen 1935 reducerades med 35,5 proc. Denna sänkning medförde, att hösten 1935 undervisning i biologi sänkades i realgymnasierna i Gävle, Lidingö och Skövde, och att den i Halmstad, Hälsingborg, Karlshamn, Landskrona och Visby blev möjlig endast genom samläsning med latingymnasister. Har biologiens ställning på det differentierade realgymnasiet mellan 1933—35 kunnat betecknas som någorlunda god, så är dess ställning numera i hög grad prekär, särskilt för mindre läroverk, där det kan hänga på en eller annan röst (tillvalselev) om biologi överhuvud kommer att läsas eller ej.

Kan situationen för realgymnasiet betecknas som försämrad och oroväckande, så måste den för latingymnasiets del stämpas som i hög grad bekymmersam, ja nästan tröstlös. Enligt 1933 års stadga skall biologi på latinlinjen förekomma i endast *en* av *nio* kombinationer, nämligen kombination nr 3, som innehåller ämnena: engelska, geografi och biologi. Det kan förtjäna påpekas, att tillvalsämnena förekomma på latinlinjen i följande antal kombinationer: engelska i 6, tyska i 4, grekiska och matematik i 3, geografi, filosofi och fysik i två, men kemi och biologi endast i en kombination vardera. Att kemi endast förekommer i en kombination och det i den extremt naturvetenskapliga nr 9 med matematik, fysik och kemi är kanske icke ägnat att direkt förvåna, enär kemi är ett nytt ämne på latingymnasiet. Medan kemi sålunda enligt 1905 års stadga icke förekom på latingymnasiet, var däremot biologien det enda naturvetenskapliga ämne, som — och det med rätta — lästes i samma utsträckning på både real- och latinlinjen.

Följden av ifrågavarande bestämmelser i 1933 års stadga har blivit att höstterminen 1935 endast 10,3 proc. av eleverna i latingymnasiets högre ringar läste biologi. Inte ens i de större latingymnasierna kunna eleverna numera vara säkra på att icke bli utan biologiundervisning på det differentierade gymnasiet. Ett exempel härpå är näst högsta gymnasieringen i högre latinläroverket på Norrmalm i Stockholm under läsåret 1934/34. Man kan då lätt förstå, hur det skall vara ställt vid våra mindre läroverk. Höstterminen 1935 sänkades sålunda biologi-

undervisning i ej mindre än 10 latingymnasiers tredje ringar. I ytterligare 20 av 57 är undervisning endast möjlig genom samläsning med realgymnasier.

Utöver vad som läses i realskolan får sålunda icke ens en gymnasist på tio i latingymnasiet någon biologiundervisning.

Och då eleverna i högsta realskoleklassen läsa något mera biologi än i första ringen på det fyraåriga gymnasiet, vilken halvtimme ägnas åt växtfysiologi, är följden den, att en pojke, som avlägger realexamen, har fått lära mera biologi än 90 proc. av alla latinstudenter och 66 proc. av alla realstudenter från 4-årigt gymnasium; han har ensam fått läsa om växternas livsföreteelser — grundvalen för vårt lands jordbruk och skogsskötsel — till skillnad från *alla* studenter från fyraårigt gymnasium.

Därtill kommer slutligen, att det enligt 1928 års läroverksstadga obligatoriska kursmomentet ärftlighetslära (inklusive arvsbiologi och släkthygien) vid genomförandet av 1933 års stadga helt strukits från det icke differentierade gymnasiets schema — antagligen beroende på ett rent förbiseende — vilket ytterligare försvagat biologiens ställning i skolundervisningen. I särskild motion till detta års riksdag ha vi på grund av ämnets centrala betydelse föreslagit ett återinförande av ärftlighetsläran, arvsbiologien och släkthygienen som obligatoriskt undervisningsämne på gymnasiet och dess kombinerung med undervisning i sexuallära och allmän hygien.

Då den moderna biologien, såsom allmänt känt och erkänt torde vara, är ett ämne av mycket högt allmänt bildningsvärde, och då godkänt studentbetyg i ämnet biologi med hälsolära är nödvändigt för inträde vid talrika högre utbildningsanstalter såsom tandläkarinstitutet, veterinärinstitutet, farmaceutiska institutet, skogshögskolan, lantbrukshögskolan, de medicinska fakulteterna vid universiteten och karolinska institutet samt i vissa fall tekniska högskolan och gymnastiska centralinstitutet samt olägenheter redan försports av den nuvarande ordningen, vilken ju gör det ytterligare svårt för en stor del av lärjungarna vid våra gymnasier att tillvälja biologi, huru gärna de än skulle önska det, enär biologien endast förekommer i sammanlagt tre av totalt 17 ämneskombinationer — vi hänvisa i detta sammanhang till de snabbt stigande siffrorna för antalet fyllnadsprövningar — tillåta vi oss föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om sådan ändring i 1933 års läroverksstadga, i vad det gäller undervisningen i ämnet biologi med hälsolära, att möjligheter för tillval av detta ämne inom det differentierade latin- och realgymnasiet må beredas

i åtminstone den omfattning som förutsattes i skolöverstyrelsens yttrande över 1931 års läroverkssakkunnigas förslag till tillvalsgrupper å gymnasiet.

Stockholm den 23 januari 1936.

C. Gösta Jacobsson.

John Gustafsson.

Alf Meyerhöffer.

i Välnäs.
